

كافاين ھۆكار و چارەسەرە بۆ سەرئىشە

يانش لى رىنگاى بەكارھىتائى
ژەمى زىادى ئەو دەرمانانەى
كە كافاين و ماددەى دژەنازار
لەخۇدەگرن، ھۆكارە بۆ پەيدابوونى
سەرئىشە، ئەم سەرئىشەى بە
خواردنەوې چاى نەعناع -Pepper
mint tea، مەساج، زىاد خواردنەوې
ئاو، دەرمانى دژەنازارى بىچ كافاين
سووك دەپت. ھەرودھا كافاين سوودى
ھەيە بۆ سووككردنى سەرئىشە و شەقەسەر،
بۆنمونە بەكارھىتائى ۱۳۰ ملگم كافاين لەگەل
دەرمانىكى نازارشىكىنى وەكو پاراسىتۆل توندىى
سەرئىشە تا ۴۰٪ كەم دەكاتەوہ.

ئەو شلەمەنىيەنى كافاين لەخۇدەگرن، برىتتىن لە
چاى، قاوہ، كاكاو، كۆلا. سەرئىشەى كافاين -Caf
feine Headaches زياتر لە پشتەوې چاوەكان
ھەستى پىدەكرىت، لەوانەيە سووك، يان توند بىت.
ئەگەرچى بېرى زىادى كافاين سەرئىشە پەيدادەكات،
بەلام زياتر لە ئەجامى دووركەوتنەوہ لە كافاين
پەيدادەپىت. دووركەوتنەوہ لە شلەمەنىيە كافاينىيەكان
لە كەسانى راھاتوو لەسەر كافايندا (كە رۆژانە بەلاى
كەم ۵۰۰ ملگم كافاين دەخۇن بۆ ماوہى دوو ھەفتە،
يان زياتر) دەپتە ھۆى سەرئىشە و ھەستكردن بە
بىھىزى و كەمىيى وزە، بە خواردنى بېرىكى دياركراو لە
چاى، يان قاوہ سەرئىشەكە ھاوكات لەگەل ھەسانەوہ
و خەوى دروست سووك دەپت، لەگەل مەساجى سەر
و مل، زىاد خواردنەوې ئاو، بەكارھىتائى دەرمانى
دژەنازار. لە لاىكى دىكەوہ، بېرى زىادى
كافاين جا لە رىنگاى شلەمەنىيەكانى
وہكو قاوہ و چاى، يان كاكاو بىت،

دوو كەوچك زەيتى زەيتوون بىكەرە ناو خۇراكى رۇژانەتەوہ

زەيتى زەيتوون بەتايىبەتتى زەيتى يەكەم گوشىنى زەيتوون Extra virgin بۇ تەندىر و سىنى سودبەخشە. چەورىى ئۇمىگا ۳ و ئۇمىگا ۶ بە رىژەى ۱۱٪ لەخۇدەگىرت، ھەرۇھا ترشى ئۆلېيىك Oleic acid بە رىژەى ۷۳٪ لەخۇ دەگىرت كە چەورىى نەتېرە يەكەنەكانە Monounsaturated و ناستى ھەوكردن لە لەشدا كەم دەكاتەوہ و رۇلى ھەيە بۇ خۇپاراستن لە شىرپەنچە. زەيتى زەيتوون سەرچاويە بۇ رىژەيەكى بەرزى ماددە دژەئۇكسانەكانى پۇلېفېنۇلەكان Polyphenols و فېتامىن E كە گىرنگن بۇ خۇپاراستن لە نەخۇشېيە درىژخايەنەكان و دابەزاندنى ناستى كۇلېستېرۇلى خۇيىن، لەگەل خۇپاراستن لە ئەگەرى نەخۇشېى دل. سوودەكانى دېكەى زەيتى زەيتوون برىتېن لە: خۇپاراستن لە ئەگەرى توشوبون بە جەلتەى مېشك، كۇنتىرۇلكردنى كېشى لەش، خۇپاراستن لە ئەگەرى توشوبون بە نەخۇشېى شەكرە، كەمكردەوہ و سووكردنى نېشانەكانى ھەوكردى رۇماتىوۇدى جومگەكان، باشتركردى فرمانەكانى مېشك، بوونى سېفەتى دژەبەكتىرە بەتايىبەتتى بەكتىرەى گەدە و خۇپاراستن لە كولىبون و شىرپەنچەى گەدە. بە پېى رېنمايى پىسپۇرانى تەندىر و سىنى، رۇژانە دوو كەوچك زەيتى زەيتوون لە خۇراكدا كە دەكاتە نىكەى ۲۳ گرام، ئەم سوودە تەندىر و سىنىيەنە دەپىكىت، كە باسما كىردن.

قەبە بوونى دەنگ لە ئافرەتى جگەرەكىشدا

ترشەلۇكى گەدە بۇ بەشى سەرەوہى سووېنچك و لەوانەيە بگاتە ژىيەكانى دەنگ و دوچارى سووتانەوہيان بكات و دەنگ بگۇرېت. ئەمەش روونكرادەتەوہ كە لە ئافرەتى جگەرەكىشدا قەبەبوونى دەنگ پەيوەندى بە گۇرۇن، يان گرقتى ھۇرمۇنىيەوہ نېيە، ئەگەر پاش وازھېنان لە جگەرە دەنگ چاكېش بېتتەوہ، ئەوا ماوہيەكى زۇرى پېوستە كە بە شەش مانگ، يان زياتر دەخەملېنرېت، لە زۇرەى حالەتەكانىشدا ئافرەت بۇ ھەمىشە دەنگى دەگۇرېت.

دوكلې جگەرەى ئاسايى، جگەرەى ئەلېكترۇنى، ھەرۇھا قەيىپ تا رادىيەكى كەمتر ھۇكارە بۇ سووتانەوہى ژىيەكانى دەنگ كە سەرەتا دەپتتە ھۇى ئاوسانايان، پاشان پەيدا بوونى بلۇق ئىنجا رەق دەبن و دەبنە گىرېى بچووك. گىرېى بچووكى سەر ژىيەكانى دەنگ Vocal Cord Nodules بە باوترىن ئاكامى خراپى جگەرەكىشان ھەژمار دەكرېت، ئەگەرچى گىرېەكان پاكىن، بەلام كارىگەرىى نەرىنى زۇر دەكەنە سەر دەنگ و تواناي ژىيەكانى دەنگ بە شىوہى قورسبوون و ناسافىي دەنگ Scratchy voice و زو ماندوبوونى ژىيەكان لەگەل ناپىكىى لەرىنەوہيان. لە لايەكى دېكەوہ جگەرەكىشان دەپتتە ئەگەرى ھەوكردى درىژخايەنى قورقۇراگە و زىاد دەردانى شلەى لىنچ، كە كارىگەرىى نىگەتېف دەكەنە سەر كوالىتېتى دەنگ، ھەرۇھا شىرپەنچەى قورگ كە ھۇكارە بۇ قەبەبوونى ھەمىشەى دەنگ. جگەرەكىشان ھاندەرە بۇ گەرەنەوہى

بەھاي خۇراكىي شيرەي گىزەر

لەش، باشتىركردنى تەندروستىي پىست و سووكکردنى نىشانەكانى نەخۇشىي سەدەف و ھاندانى زووجاكيونەوہى برىن، لەگەل كەمكردنەوہى ناستى ھەوكردن لە پىستدا، بەھىزكردنى سىستىمى بەرگرىي لەش بەتايىبەتى بەرانبەر بە ھەوكردنە مىكروبييەكان، بۆنمونە: ھەلامەت، كەمكردنەوہى ئەگەرى توشبوون بە چەند جۆرىكى شىزپەنجە بەتايىبەتى شىزپەنجەي خۇن و پىرۇستات، پاراستنى كۆرپە لە سەقەتتىي زگماكى لە ئافرتى دووگياندا، پاراستنى تەندروستىي ئىسك و كىراگەكان، باشتىركردنى توانا و فرمانەكانى مىشك و كەمكردنەوہى كىرقتەكانى زوولەبىرچوونەوہى پەيوەست بە تەمەن، لە رىنگاي كەمكردنەوہى فشارى سترىس لەسەر خانەكانى مىشك.

شىرەي گىزەر سەچاوپەيەكى زۇر دەولەمەندە بۆ گەلىك فېتامىن، كانزا، رىشال، لەگەل ماددەي دژەئوكسان بەتايىبەتى بىتاكاروتىن Beta carotene. بايەخى تەندروستىي شيرەي گىزەر: بەرزكردنەوہى ناستى مېتابولىزم لە لەشدا، بەھىزكردنى بىننىن بەتايىبەتى لە تارىكىدا ھاوكات لەگەل پاراستنى چا و لە كارىگەرىيە خۇپەكانى تىشكى خۇر، ھەروەھا پاراستنى رووى چا و خۇپاراستن لە ئەگەرى ئاوى سېي و گۇرپانەكانى تۇرپى چا و كە پەيوەستن بە تەمەن AMD كە كردارى بىننىن دەخەنە مەترسىيەوہ، كۇنترۇلكردنى كىشى

ئىسكە

ئىسكەنەرمە Rickets گىرقتىكى ئىسكە لە تەمەنى مندالىدا كە ئىسكەكان نەرم و لاواز دەبن و رووپەرووى شكان و خۇربوون، يان سەقەتبوون دەبنەوہ. كەمىي فېتامىن D لەبەر كەم بەركەوتن بە تىشكى خۇر ھۇكارى سەرەككىيە، ھەروەھا كەمىي كالىسىۇم لە خۇراكدا ھۇكارىكى دىكەيە، ھۇكارەكانى دىكەش برىتتىن لە: رشانەوہ، يان سىكچوونى درىزخايەن، نەخۇشىي گورچىلە، نەخۇشىي جگەر لەگەل ھەندىك گىرقت لە كۆنەندامى ھەرسدا. بەدخۇراكىي درىزماوہ

رېنمايى بۆ ئەو كەسانەي يەك گورچيلەيان ھەيە

شىۋەيەكى دەۋرى پىۋىستە، ھەرۋەھا بەسەركردنەۋەي تواناي يەكەكانى فلتەركردن لە گورچيلەكاندا GFR بە رىنگاي پشكىنىنى ئاستى كرياتينىن Creatinine لە خوئندا، ئىنجا پشكىنىنى مىز بۆ پىۋىتىن، چونكە بوونى پىۋىتىن لەمىزدا پىۋىستى بە بەدواداچوون و رىكخستى پىۋىتىن لە خۇراك دەيىت، بە رېنمايى دكتور، ئەنجامدانى مەشقى ۋەرزى ئەۋىش بە رېنمايى دكتور بۆ دياركردنى جۇر و ماۋەي مەشقى ۋەرزى، ئاشنابوون بە نىشانەكانى پەككەۋتنى گورچيلە كە برىتىن لە: ئاۋسانى دەموچاۋ و گۇزىنگەكان، گۇران لە رەنگى مىزا، ھىلئىنج، يان رشانەۋە، گۇران لە چىژكردنى خۇراك، ھەستكردن بە سىرپوون، يان تەزىن لە پەنچەكانى دەست و پىندا، ھەستكردن بە ماندوۋبوون و ھىلاكى.

بوونى تەنبا يەك گورچيلە ۋا دەكات كە قەبارەكەي گەۋرەتر يىت، چونكە ئاستى كاركردنى تا ۴۰٪ زياد دەيىت، بۆيە پاراستنى كارىكى زۇر گرنگە. ئەگەرچى مرۇف دەتوانىت ژيان بە يەك گورچيلە بە شىۋەيەكى ئاسايى بەسەر بەرئىت، بەلام بۆ پاراستنى تەندروستىي گورچيلە پىۋىستە كە پەيپەۋى ئەم رېنمايىانە بكرىت. رىكخستى خۇراك، ئەنجامدانى مەشقى ۋەرزى، پارىژگارىكردن لە كىشى دروستى لەش، زياد خواردنەۋەي ئاۋ و شلەمەنى، بەسەركردنەۋەي تەندروستىي گورچيلە بە شىۋەيەكى دەۋرى. بەگشتى، لە كەسانى خاۋەن يەك گورچيلەدا ئەگەرى بەرزىبونەۋەي پەستانى خوئىن ھەيە، بۆيە پىۋانەكردنى بە

كەنەرەمە

نزمى كالىسيۇمى خوئىن لەۋانەيە كە بىتتە ئەگەرى پەركەم، يان گرفت لە ھەناسەدا. بە زيادكردنى ئەو خۇراكانەي قىتامىن D لەخۇدەگىر وەكو ھىلكە، كەرى دەستكرد (مارگەرىن)، ماسى چەور، ھەرۋەھا بەكارھىنانى دەنكۆلە، يان كەپسولى رۇنى ماسى، يارىدەدەرى خۇراكى كە كالىسيۇم و قىتامىن D و كالىسيۇم و فۇسفۇر لەخۇبگىرىت بە شىۋەي كەپسول، يان شەرىت، ھاۋاكات لەگەل خۇدانە بەر تىشىكى خۇر، ئىسكەنەرەمە بە تەۋاۋى چارەسەردەيىت.

لە تەمەنكى بچوۋكى مندالىدا لە زۇرىەي حالەتەكاندا بەدى دەكرىت. نىشانەكان: شل و شۇرپوونى پەلەكان لە مندالى بچوۋكدا، نازارى ئىسك، شكانى ئىسك بە زەبرىكى سووك، ئاستى نزمى كالىسيۇم لە خوئندا، خواربوونى كەۋانەيى قاچەكان Bowed legs، كورتبوونى بالا و كەمىي كىشى لەش، نەرمبوونى ئىسكى كاسەي سەر، پانبوونى مەچەكەكان، گرژبوونى كۆتۈرۈلنەكراۋى ماسوۋلەكەكان، لەيەكتىر نىكبونەۋەي ئەۋنۇكان Knock knees. ئاستى زۇر